

مجله علمی پژوهشی «پژوهش‌های برنامه‌درسی»
انجمن مطالعات برنامه‌درسی ایران
دوره هشتم، شماره اول، پیاپی ۱۵، بهار و تابستان ۱۳۹۷
صفحه‌های ۱۵۱-۱۷۹

میزان هم‌خوانی برنامه‌درسی پایه ششم ابتدایی با برنامه‌درسی کنجاو محور

میترا گلوی***

پروین صمدی**

چکیده

کنجاوی یک حالت افزایش یافته‌ی علاقه است که منجر به اکتشاف می‌شود. امروزه پرورش کنجاوی در یادگیرندگان چالشی است که متخصصان تعلیم و تربیت با آن رو به رو هستند. از این رو پژوهش حاضر با هدف «بررسی میزان هم‌خوانی برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی با برنامه‌درسی کنجاو محور از دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان» انجام شده است. روش این پژوهش توصیفی-پیمایشی است. بدین معنا که پس از تدوین پرسشنامه محقق ساخته به منظور بررسی میزان هم‌خوانی برنامه‌درسی رسمی با برنامه‌درسی کنجاو محور، این پرسشنامه در بین ۲۶ نفر از معلمان و ۲۴۲ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر پایه ششم ابتدایی اجرا شد. معلمان به روش سرشماری و دانش‌آموزان با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر اساس فرمول کوکران به عنوان نمونه تعیین شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌های کمی از آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است. در این پژوهش میزان هم‌خوانی برنامه‌درسی کنجاو محور با برنامه‌درسی رسمی از دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان به لحاظ مطلوبیت بیشتر از سطح متوسط ارزیابی شد. لذا می‌توان گفت که هدف برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی، افزایش حس کنجاوی دانش‌آموزان است. نتایج نشان می‌دهد که نظام آموزشی جدید تا حدی توانسته است نقصان نظام آموزشی قبلی که در دوره دبیرستان در حال اجراست را برطرف نماید و حس کنجاوی را تقویت نماید.

واژه‌های کلیدی: کنجاوی، برنامه‌درسی کنجاو محور، پایه ششم ابتدایی

** دانشیار، برنامه‌ریزی درسی، عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء، نویسنده مسئول، p.samadi2013@yahoo.com
*** کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی دانشگاه الزهراء، galavi65@yahoo.com

مقدمه

زندگی در هر مرحله از رشد و تحول مستلزم یادگیری است. یادگیری پدیده‌ای تجربی است، این ویژگی موجب می‌شود تا یادگیرنده به صورت فعال و تجربی به درک و فهم مطالب بپردازد (حوریزاد، ۱۳۹۱). آموزش و تدریس نیز ابزاری در خدمت یادگیری و یادگیری زمینه‌ای برای تربیت است. آموزشی که عمدتاً مبتنی بر انتقال مفاهیم و آموخته‌ها باشد خود، ناقص یادگیری است. یادگیری را اصولاً باید جریانی دانست که با مشعل علاقه و انگیزه روشن می‌شود و تداوم می‌یابد. انگیزه همانند تفکر امری طبیعی است اما نیازمند هدایت و تربیت است (پورشافی، ۱۳۸۶).

بررسی‌ها نشان داده‌اند که فراگیران برای مطالعه و یادگیری درس‌های خود از روش‌های مختلف استفاده می‌کنند که این روش‌ها تا اندازه‌ای بیانگر رویکردهای یادگیری آن‌هاست. رویکرد یادگیری هم شامل راهبرد است و هم شامل انگیزه (رضایی، ۱۳۹۰). حیطة رویکردها به یادگیری دارای پنج مؤلفه است. این مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: ۱. کنجکاوی و علاقه؛ ۲. ابتکار؛ ۳. پایداری و توجه؛ ۴. خلاقیت و نوآوری؛ ۵. تعمق و تفسیر (راغب، ۱۳۹۱).

مؤلفه کنجکاوی و علاقه، بیان‌کننده حس کنجکاوی کودکان، علاقه به پیگیری اطلاعات جدید، اشتیاق نسبت به دانش نوین و میل به یادگیری است (راغب، ۱۳۹۱) و به‌عنوان میل ذاتی به دانستن، به دیدن و یا تجربه کردن چیزی تعریف شده است که به رفتار جستجوی اطلاعات منجر می‌شود (زلیک^۱، ۲۰۰۷: ۱۴۷). کنجکاوی^۲ می‌تواند تحریک شود، باعث تغییر شود، یا به‌طور ناگهانی به پایان برسد (راغب، ۱۳۹۱: ۵۷). اگرچه یادگیری در جامعه به‌شدت رقابتی و پیچیده امروز مهم است، اما این کنجکاوی است که سوخت انگیزشی برای یادگیری را در هر مرحله از روند آموزشی فراهم می‌کند (بینسون^۳، ۲۰۰۹).

واژه کنجکاوی دارای پیشینه کهنی است و از دیرباز فلاسفه و متفکران به آن توجه داشته‌اند. کنجکاوی توسط فیلسوفان هدایت می‌شود و بر سؤالاتی در حوزه اخلاق تمرکز می‌یابد (ادلمن^۴، ۱۹۹۷، به نقل از محمدزاده، ۱۳۹۰). ذهنیت اصلی در مطالعه کنجکاوی توسط برلین^۵ بررسی شده

1. Zelick

2. Curiosity

3. Binson

2. Edelman

5. Berlyne

است (آرنون، ۲۰۰۳) و از سال ۱۹۶۰ تا اواسط ۱۹۸۰ توجه محافل علمی را برانگیخت (صمدی، ۱۳۹۲).

برلین (۱۹۶۰) تقسیمات گوناگونی از کنجاوی مطرح نمود: ادراکی، معرفتی، ویژه و متنوع. کنجاوی مورد بحث در آموزش، همان کنجاوی معرفتی (علمی) است. کنجاوی غالباً موجب تلاش در جهت خودگردانی می‌شود (آرنون، ۲۰۰۳). کالینز (۱۹۹۶)، به نقل از راغب، (۱۳۹۱: ۵۷) نیز اعلام می‌کند که کنجاوی همانند تخیل رویکردی برای دانستن است. به اعتقاد او کودک در کلاس درس همانند یک دانشمند بزرگسال، دانستن را جست‌وجو می‌کند. تحقیقات دیگر نشان می‌دهد «کنجاوی فرد در فرایند خلاقیت مؤثر است و افراد خلاق معمولاً کنجاوند» (آرنون، ۲۰۰۳؛ تامدگن، ۲۰۰۶، به نقل از شفایی و مدنی، ۱۳۸۹: ۲۱۶). جیروت و کلار (۲۰۱۱) نیز در پژوهشی که درباره‌ی رابطه‌ی کنجاوی و سؤال پرسیدن دانش‌آموزان انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که بین کنجاوی و سؤال پرسیدن رابطه‌ی مثبتی وجود دارد، یعنی دانش‌آموزانی که بیشتر کنجاوند، بیشتر سؤال می‌پرسند و توانایی بیشتری دارند تا از سؤالات برای حل مشکلات ساده استفاده نمایند.

از سوی دیگر از اهداف اساسی برنامه‌های درسی، پرورش قوه‌ی تفکر است و در سایه‌ی کنجاوی است که تفکر به وجود می‌آید (علی‌پور، ۱۳۸۹: ۲۰). در تحقق این هدف، نقش برنامه‌های درسی که به وسیله‌ی معلم در کلاس درس به اجرا گذاشته می‌شود، از اهمیت خاصی برخوردار است. بنابراین، برنامه‌ی درسی باید به گونه‌ای سازماندهی شود که دانش‌آموزان را برای زندگی در جامعه‌ای که به سرعت در حال پیشرفت و تغییر چشمگیر است، آماده کند (شریفان و شریفان، ۱۳۸۷).

کاستی‌های برنامه‌های درسی ایران از جمله دشواری دستیابی به اهداف عاطفی و حرکتی و مشکلات عدیده در راه ارزیابی آن‌ها، باعث فراموشی این اهداف در عمل شدند و در نتیجه، تعلیم و تربیت تنها به آموزش و آموزش نیز تنها به حیطه‌ی شناختی تقلیل پیدا کرد. پرورش تفکر بدون در نظر گرفتن جنبه‌ی عاطفی^۳ بی‌معنا است. همان‌طور که روسو می‌گوید در صورتی اندیشیدن اتفاق افتاده و به بار می‌نشیند که یادگیرنده به لحاظ عاطفی درگیر در موضوع شود (شمشیری، ۱۳۸۶:

1. Arnone

2. Jirout & Klar

^۳ منظور از جنبه‌ی عاطفی، توجه کردن، واکنش نشان دادن و درونی کردن رفتار یادگرفته شده است.

۴۹). با توجه به این‌که پژوهش‌ها (عریضی و عابدی، ۱۳۸۲؛ کیامنش، ۱۳۸۳؛ لطف آبادی، نوروزی، ۱۳۸۵) نشان می‌دهد که برنامه‌ها و عملکردهای آموزشی و پرورشی در وضعیت مطلوبی نیست تا افراد خلاق و متفکر به جامعه تحویل دهند (موسوی، شریف و رجایی پور، ۱۳۹۰: ۱۱۹) لذا کنجکاوی به‌عنوان جزء جدایی‌ناپذیر خلاقیت باید در برنامه‌های درسی موردتوجه قرار گیرد (حوریزاد، ۱۳۹۱: ۲۶۷).

از سوی دیگر، دوره ابتدایی از نظر تشکیل دانش‌پایه در مهارت‌های اساسی خواندن، نوشتن و حساب کردن، شناخت محیط و نگرش‌های مثبت و منفی در مقابل پدیده‌هایی که با آن سروکار دارد، بسیار اهمیت دارد و دانش‌آموز دوره ابتدایی در دوره تفکر عینی به سر می‌برد (ساعی ارسی، ۱۳۸۹).

برنامه درسی ابتدایی بر استعدادها، تقویت وجوه مشترک تأکید دارد. امروزه ضرورت و نقش دوره آموزش ابتدایی را فقط در توسعه مهارت‌ها و قابلیت‌های شناختی به‌طور اعم و آموزش و آماده کردن کودکان برای ورود به مدارج تحصیلی بالاتر خلاصه نمی‌کنند. بلکه آن را به‌طور اخص عامل و اساس هرگونه تحول آغازین در عرصه رشد و توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌دانند (مومنی مهموئی و کرمی، ۱۳۸۶: ۱۷۹).

دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی چون در دوره سنی ۱۱ به بالا قرار دارند از نظر رشد شناختی پیازه مرحله عملیات عینی (محسوس) که در آن تفکر برحسب اعمال و موقعیت‌های عینی و واقعی است را طی و توانایی انجام اعمال منطقی را کسب کرده‌اند. دانش‌آموزان پایه ششم وارد آخرین مرحله رشد شناختی یعنی مرحله عملیات صوری (انتزاعی) می‌شوند. نوجوان در این مرحله به‌تدریج توانایی تفکر برحسب امور انتزاعی را کسب می‌کند و بر قوانین منطق صوری مسلط می‌شود، درباره تفکر، فکر می‌کند و قادر به استدلال نظام‌مند، قیاسی و استنباطی می‌شود که به او امکان می‌دهد تا راه‌حل‌های متعدد را تصور کند و بهترین آن‌ها را برگزیند (سیف، ۱۳۸۹: ۸۵ و ۸۶).

با توجه به این‌که کنجکاوی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های پژوهش محوری در دوره ابتدایی شکل می‌گیرد و از سوی دیگر در پایه ششم ابتدایی در تدوین کتاب تفکر و پژوهش به مسئله کنجکاوی توجه شده است، لذا مقاله حاضر به بررسی میزان همخوانی برنامه درسی کنجکاوی محور با برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی از دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان پرداخته است. بدین منظور، اهداف پژوهش شامل:

۱. بررسی میزان همخوانی عنصر هدف برنامه‌دستی پایه ششم ابتدایی بر اساس مؤلفه‌های عناصر برنامه‌دستی کنجاو محور از دیدگاه معلمان
۲. بررسی میزان همخوانی عنصر محتوا برنامه‌دستی پایه ششم ابتدایی بر اساس مؤلفه‌های عناصر برنامه‌دستی کنجاو محور از دیدگاه معلمان
۳. بررسی میزان همخوانی عنصر روش تدریس برنامه‌دستی پایه ششم ابتدایی بر اساس مؤلفه‌های عناصر برنامه‌دستی کنجاو محور از دیدگاه معلمان
۴. بررسی میزان همخوانی عنصر ارزشیابی برنامه‌دستی پایه ششم ابتدایی بر اساس مؤلفه‌های عناصر برنامه‌دستی کنجاو محور از دیدگاه معلمان
۵. بررسی میزان همخوانی عنصر هدف برنامه‌دستی پایه ششم ابتدایی بر اساس مؤلفه‌های عناصر برنامه‌دستی کنجاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان
۶. بررسی میزان همخوانی عنصر محتوا برنامه‌دستی پایه ششم ابتدایی بر اساس مؤلفه‌های عناصر برنامه‌دستی کنجاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان
۷. بررسی میزان همخوانی عنصر روش تدریس برنامه‌دستی پایه ششم ابتدایی بر اساس مؤلفه‌های عناصر برنامه‌دستی کنجاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان
۸. بررسی میزان همخوانی عنصر ارزشیابی برنامه‌دستی پایه ششم ابتدایی بر اساس مؤلفه‌های عناصر برنامه‌دستی کنجاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان

پیشینه پژوهش

تحقیقات و بررسی‌های زیادی پیرامون رویکرد پژوهش محوری و پرسشگری و فلسفه برای کودکان انجام شده است. اما در رابطه با نقش کنجاوی در برنامه‌های درسی تاکنون پژوهشی در منابع اطلاعاتی مشاهده نشده است. نتایج پژوهش‌ها نشان‌دهنده رابطه کنجاوی با سایر مؤلفه‌های رویکرد پژوهش محوری و بی‌توجهی به این مؤلفه است.

صمدی (۱۳۹۲) تحقیقی تحت عنوان «بررسی مقایسه‌ای نگرش خانواده و معلمان به کنجاوی کودکان پیش‌دبستان» انجام داد و به این نتایج رسید که:

۱. ویژگی‌هایی که ارزش تشویق کردن دارند، به یادگیری نیز منجر می‌شوند.
۲. معلمان و خانواده نظر مثبتی نسبت به کنجاوی و کندوکاو در فرزندانشان دارند.
۳. معلمان نسبت به خانواده برای تشویق این ویژگی در کودکان تمایل بیشتری دارند.

سالار (۱۳۹۲)، نیز پژوهشی تحت عنوان «جایگاه رویکرد پژوهشگری در برنامه درسی جدید (۹۲-۱۳۹۱) علوم دوره ابتدایی» انجام داده است. در این پایان‌نامه مؤلفه‌های رویکرد پژوهش محوری (حل مسئله، تفکر انتقادی، خلاقیت، کنجکاوی، تشریک‌مساعی، سعه صدر، تحمل شکست و ارتباط محتوا با تجربه دانش آموز) در برنامه درسی جدید علوم دوره ابتدایی بررسی شده است و یافته‌ها نشان داد که مؤلفه «ارتباط محتوا با تجربه یادگیرندگان» بیشترین درصد توجه را به خود اختصاص داده و سایر مؤلفه‌ها نقش کم‌رنگی را ایفا می‌کنند. همچنین به گویه‌های مؤلفه حل مسئله و تفکر انتقادی پرداخته نشده است و از مؤلفه کنجکاوی با توجه به میزان اهمیت آن غفلت شده است.

جعفری و لیاقت دار (۱۳۹۲)، مطالعه‌ای با عنوان «روحیه پرسشگری عوامل و زمینه‌های تحقق آن» انجام دادند. در این مقاله پرسشگری، عوامل مؤثر بر پرسشگری و ویژگی‌های معلمان بیان شده است و در بخش نتیجه‌گیری عنوان شده است چنانچه متخصصان تعلیم و تربیت بخواهند دانش‌آموزان فعلی افراد مفید باشند و نظام آموزشی نیز باید به مقاصد خود دست یابد، باید به پرسشگری به‌منزله رویکردی جدید و ضرورتی انکارپذیر توجه کنند. همچنین، ضرورت دارد که در برنامه‌های آموزشی روش‌هایی به کار رود که دانش‌آموزان به یاری آن‌ها قابلیت‌های چگونگی آموختن را به روش انتظام فکری بیاموزند.

جعفری (۱۳۹۱) نیز مطالعه‌ای تحت عنوان «عوامل مؤثر بر پرسشگری فراگیران در کلاس» انجام داده است. نتایج نشان داد که برای ارتقای هر چه بیشتر روحیه پرسشگری در میان فراگیران، باید نوع نگاه به آموزش و اهداف و روش‌های آن تغییر کند.

صمدی و مهماندوست (۱۳۹۰)، پژوهشی با عنوان «رویکرد پژوهش محور در کتاب‌های سال اول دوره متوسطه و مقایسه آن با اهداف آموزشی کتب موردنظر» انجام دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که اولویت‌بندی ظهور مؤلفه‌های این رویکرد در کتاب‌های درسی نزدیک به هم می‌باشند و محتوای کتاب‌های درسی موردنظر به‌صورت ناقص و گذرا به آموزش مؤلفه‌های پژوهش محور پرداخته‌اند. در این کتاب‌ها به آموزش مؤلفه‌های ارتباط محتوا با سایر دروس، کنجکاوی، خلاقیت، تشریک‌مساعی، ارتباط محتوا با تجربه، سعه صدر و تحمل شکست به‌طور کافی و مؤثر پرداخته نشده است.

محمد زاده (۱۳۹۰)، پایان‌نامه‌ای با عنوان «بررسی رابطه شیوه‌های فرزندپروری با خلاقیت، کنجکاوی، عزت‌نفس دانش‌آموزان سوم دبیرستان شهرستان ماکو» انجام داد. نتایج این پایان‌نامه

نشان داد:

۱. بین شیوه‌ فرزندپروری مستبدانه و خلاقیت رابطه منفی و معکوس وجود دارد.
۲. بین شیوه‌ فرزندپروری مستبدانه و عزت‌نفس نیز رابطه منفی و معکوس وجود دارد.
۳. بین شیوه‌ فرزندپروری آزادمنشانه و کنجاوی رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد.
در پژوهش دیگر، لای فونگ (۲۰۱۲) که به «تأثیر کنجاوی و انگیزش بیرونی در انگیزش درونی» به این نتیجه رسید که دانش‌آموزان با کنجاوی بالا انگیزه‌ درونی بالاتری دارند.
آلکیومی^۲ (۲۰۰۹)، در مقاله‌ای به بررسی راهبردهای آموزشی به‌منظور افزایش شناسایی انگیزه‌درونی و کنجاوی برای توسعه تفکر خلاق پرداخته است. بدین منظور ابتدا رابطه انگیزه‌ درونی و تفکر خلاق، سپس رابطه کنجاوی با تفکر خلاق را توضیح داده است. نتایج پژوهش نشان داد که راهبردهای آموزشی زیر باعث افزایش کنجاوی دانش‌آموزان از طریق فرایند یادگیری می‌شود:

۱. راهبرد چالش

۲. راهبرد ارتباط

۳. راهبرد استقلال

لیتمن^۳ (۲۰۰۸)، مقاله‌ای با عنوان «عوامل علاقه‌مندی و محرومیت کنجاوی شناختی» انجام داد. در این مقاله، دو اندازه‌گیری کنجاوی معرفتی (EC)، مقیاس کنجاوی معرفتی و کنجاوی به‌عنوان مقیاس احساس محرومیت، تمایز بین نوع علاقه و محرومیت کنجاوی در چهار مطالعه موردبررسی قرار گرفت.

ایسوگایی^۴ و همکاران (۲۰۰۷) در مقاله‌ای به تعریف انگیزه‌درونی و انواع کنجاوی پرداختند. در این مقاله، تئوری انگیزه‌درونی فرض شده است که موجودات زنده در اصل فعال هستند و اعتقاد بر این است که کنجاوی در مرکز انگیزه‌درونی است و کنجاوی را می‌توان به دو نوع کنجاوی خاص و متنوع تقسیم کرد که انسان‌ها می‌توانند هر دو نوع کنجاوی را نشان دهند.

1. Lai- Fong

2. Alkiyumi

3. Litman

4. Isogai

ریو و کالاهان^۱ (۲۰۰۴) در پژوهش خود به بررسی تأثیر کنجکاوی و یادگیری مربوط به جامعه‌پذیری در عملکرد شغلی پرداختند و به این نتیجه رسیدند اضطراب با کنجکاوی و یادگیری مربوط به جامعه‌پذیری رابطه منفی و معکوس دارد.

مطالعات انجام‌شده، نشان می‌دهد که در ایران نظام برنامه‌ریزی درسی، موضوع محور، امتحان مدار، مقاوم در برابر نفوذ معلم، کاملاً متمرکز، همگانی، کم‌توجه به انعطاف در برنامه‌ی درسی، فاقد زمینه‌ی مناسب برای پرورش تفکر خلاق، نقاد، تحلیلی، حل مسئله و پژوهش مدار، در دانش‌آموزان است (حسینی و مطور، ۱۳۹۲: ۱۰). از آنجاکه در پژوهش‌های فوق بیان‌نشده که چگونه برنامه‌های درسی، دانش‌آموزان را کنجکاو نماید و فقط به ویژگی‌های کنجکاوی، نظرات خانواده‌ها و معلمان درباره کنجکاوی دانش‌آموزان و رابطه‌ی شیوه‌های فرزند پروری با کنجکاوی توضیح داده شده است. از این رو محقق درصدد برآمد تا با توجه به عناصر برنامه درسی کنجکاو محور به بررسی میزان همخوانی برنامه درسی مطلوب با برنامه درسی پایه ششم ابتدایی بپردازد تا تعیین نماید برنامه درسی پایه ششم ابتدایی با توجه به اهداف آن در کنجکاو نمودن دانش‌آموزان موفق بوده است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-پیمایشی و جامعه آماری پژوهش شامل همه معلمان و دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهرستان رودان است.

دلیل انتخاب پایه ششم ابتدایی توسط پژوهشگر نیز این بود که با توجه به سند تحول بنیادین و اهداف آن و تغییر در کتب درسی و اضافه شدن کتابی به نام تفکر و پژوهش در این پایه، امکان بررسی همخوانی برنامه درسی رسمی این پایه با توجه به برنامه درسی کنجکاو محور بیشتر وجود دارد. تمامی معلمان پایه ششم ابتدایی در این پژوهش به صورت سرشماری مورد بررسی قرار گرفتند ولی جهت به دست آوردن حجم نمونه دانش‌آموزان از فرمول کوکران و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد. جامعه آماری در پژوهش حاضر، ۲۶ نفر معلمان و ۶۵۱ نفر دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی و گروه نمونه ۲۶ نفر متشکل از معلمان زن و مرد پایه ششم ابتدایی و ۲۴۲ نفر متشکل از دانش‌آموزان دختر و پسر پایه ششم ابتدایی می‌باشند.

برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از پرسشنامه‌های محقق ساخته استفاده شده

۱. Reio & Callahan

است.

۱. پرسشنامه ویژه معلمان پایه ششم ابتدایی: این پرسشنامه شامل ۳۵ سؤال بسته پاسخ هست که درباره وضعیت برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی از معلمان پایه ششم ابتدایی نظرخواهی شده است.

۲. پرسشنامه ویژه دانش‌آموزان پایه ششم: این پرسشنامه شامل ۳۲ سؤال بسته پاسخ هست که درباره وضعیت برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی از دانش‌آموزان پایه ششم نظرخواهی شده است.

پرسشنامه‌های مذکور بر اساس مقیاس لیکرت در چهار سطح: بسیار کم، کم، زیاد و بسیار زیاد تهیه شده است.

برای بررسی اعتبار محتوایی پرسشنامه‌ها، مؤلفه‌های استخراج شده از ادبیات، دسته‌بندی و ویرایش و عناصر برنامه‌درسی کنجکاو محور مشخص شد و در اختیار ۶ نفر از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت قرار گرفت و نظرات آن‌ها جمع‌بندی و پرسشنامه تنظیم گردید.

سؤالات پرسشنامه بر اساس مؤلفه‌های کنجکاوی (انگیزش، رفتار کندوکاوان، ویژگی‌های محرک و ویژگی‌های شخصی مربوط به کنجکاوی) و عناصر برنامه‌درسی کنجکاو محور (هدف، محتوا، روش تدریس و ارزشیابی) تهیه و تنظیم شده است.

برای بررسی پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. بدین منظور ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه‌ها جداگانه مورد محاسبه قرار گرفت که میانگین آن‌ها به شرح جدول ۱ به دست آمد که ضریب‌ها از نظر آماری قابل قبول است. بدین سان پایایی پرسشنامه‌ها نیز تأیید گردید.

جدول ۱: میانگین ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه‌ها

عنوان	میانگین ضریب آلفای کرونباخ	ارزیابی
پرسشنامه معلمان	۰/۹۳	قابل قبول
پرسشنامه دانش‌آموزان	۰/۸۳	قابل قبول

یافته‌ها

نتایج بررسی سؤال اول پژوهش: «همخوانی عنصر هدف در برنامه‌درسی رسمی پایه ششم

ابتدایی با ویژگی‌های عنصر هدف برنامه‌درسی کنجکاو محور از دیدگاه معلمان به چه میزان

است؟»

برای پاسخ به این سؤال از آمار توصیفی استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول شماره ۲ آمده است.

جدول ۲: نتایج آزمون‌های آماری توصیفی در رابطه با اثربخشی عنصر هدف در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی بر اساس عنصر هدف برنامه درسی کنجکاو محور از دیدگاه معلمان

شاخص‌های توصیفی			آزمون‌ها	
انحراف معیار	میانگین	تعداد		
			برنامه درسی که شما در کلاس درس اجرا می‌کنید تا چه میزان ...	
۰/۵۶۸	۳/۱۹	۲۶	توجه دانش‌آموزان را به محیط پیرامون و پدیده‌های خلقت جلب می‌نماید؟	
۰/۵۴۳	۲/۸۴	۲۶	خللاقیت دانش‌آموزان را پرورش می‌دهد؟	
۰/۷۲۴	۳/۲۶	۲۶	مهارت خوب گوش دادن را در دانش‌آموزان تقویت می‌نماید؟	
۰/۵۸۸	۲/۸۸	۲۶	دانش‌آموزان را به‌عنوان فردی پرسشگر پرورش می‌دهد؟	
۰/۶۹۲	۳	۲۶	دانش‌آموزان را نسبت به انجام دادن آزمایش علاقه‌مند می‌نماید؟	
۰/۶۵۲	۲/۸۸	۲۶	دانش‌آموزان را به ماجراجویی علاقه‌مند می‌نماید؟	
۰/۷۴۴	۲/۹۲	۲۶	دانش‌آموزان را به کندوکاو و دست‌کاری اشیاء علاقه‌مند می‌نماید؟	
۰/۸۲۳	۳/۰۳	۲۶	قدرت تخیل دانش‌آموزان را تقویت می‌نماید؟	
۰/۷۲۴	۳/۷۳	۲۶	قدرت استدلال دانش‌آموزان را تقویت می‌نماید؟	
۰/۴۲۶	۲/۹۷	۲۶	نمره کل توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر هدف در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی	

عنصر هدف در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی

با توجه به میانگین مولفه‌های مختلف هدف، میزان توجه به ویژگی‌های برنامه‌درسی کنجکاو محور (۲/۹۷) از میانگین معیار (۳) پایین‌تر است. ضمن آن‌که از بین مولفه‌های مختلف کنجکاو، میزان توجه به تقویت استدلال دانش‌آموزان، مهارت خوب گوش دادن، تقویت توجه دانش‌آموزان به محیط پیرامون، تقویت قدرت تخیل دانش‌آموزان، بالاتر از معیار میانگین ۳ و پرورش خللاقیت دانش‌آموزان، پرورش پرسشگری و ماجراجویی دانش‌آموزان و علاقه‌مند نمودن دانش‌آموزان به کندوکاو پایین‌تر از معیار میانگین ۳ است.

نتایج بررسی سؤال دوم پژوهش: «همخوانی عنصر ارزشیابی در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی با ویژگی‌های عنصر هدف برنامه درسی کنجکاو محور از دیدگاه معلمان به چه میزان

است؟»

برای پاسخ به این سؤال از آمار توصیفی استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول

شماره ۳ آمده است.

جدول ۳: نتایج آزمون‌های آماری توصیفی در رابطه با وضعیت موجود عنصر محتوا در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی

بر اساس عنصر محتوا برنامه‌دستی کنجکاو محوراز دیدگاه معلمان

شاخص‌های توصیفی			آزمون‌ها	
انحراف معیار	میانگین	نمونه	مطالبی که شما در کلاس درس ارائه می‌نمایید تا چه میزان ...	
۰/۷۶۵	۳/۱۱	۲۶	با توجه به نیازها و علایق دانش‌آموزان می‌باشد؟	میزان توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی مبتنی بر کنجکاو در عنصر محتوا در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی
۰/۸۴۸	۳	۲۶	با توجه به نیازهای جامعه می‌باشد؟	
۰/۸۳۳	۲/۸۴	۲۶	در ارتباط با محیط واقعی دانش‌آموزان می‌باشد؟	
۰/۸۱۱	۲/۵۳	۲۶	مسئله‌ساز و چالش برانگیز می‌باشد؟	
۰/۷۶۵	۲/۸۸	۲۶	برای دانش‌آموزان جذاب و شگفت‌آور می‌باشد؟	
۰/۶۷۴	۳/۱۵	۲۶	برای دانش‌آموزان تازه و متنوع می‌باشد؟	
۰/۷۴۹	۲/۸	۲۶	باعث یادگیری عمیق در دانش‌آموزان می‌شود؟	
۰/۸۶	۲/۵	۲۶	برای دانش‌آموزان از پیچیدگی لازم برخوردار می‌باشد؟	
۰/۷۴۸	۳	۲۶	برای دانش‌آموزان از پیوستگی (ارتباط مطالب جدید با مطالب قبلی) لازم برخوردار می‌باشد؟	
۰/۷۲	۲/۹۶	۲۶	به صورت تلفیقی (ارتباط دروس با یکدیگر) می‌باشد؟	
۰/۴۳۹	۲/۸۸	۲۶	نمره کل توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی کنجکاو محور در عنصر محتوا در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی	

با توجه به میانگین مولفه‌های مختلف محتوا، میزان توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی کنجکاو

محور (۲/۸۸) از میانگین معیار ۳ پایین‌تر است. ضمن آن که از نظر میزان توجه به نیازها و علایق

دانش‌آموزان، تازگی و تنوع و پیوستگی (ارتباط مطالب جدید با مطالب قبلی) بالاتر از معیار میانگین ۳،

توجه به نیازهای جامعه و برخورداری از پیوستگی در حد میانگین، و از نظر ارتباط با محیط

واقعی دانش‌آموزان، مسئله‌ساز و چالش برانگیز بودن، جذاب و شگفت‌آوری، تنوع یادگیری

عمیق در دانش‌آموزان، برخورداری از پیچیدگی لازم و تلفیقی بودن (ارتباط دروس با یکدیگر)،

پایین‌تر از معیار میانگین ۳ هستند.

نتایج بررسی سؤال سوم پژوهش: «همخوانی عنصر روش تدریس در برنامه‌دستی رسمی

پایه ششم ابتدایی با ویژگی‌های عنصر روش تدریس برنامه درسی کنجکاو محور از دیدگاه معلمان به چه میزان است؟»

برای پاسخ به این سؤال از آمار توصیفی استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول شماره ۴ آمده است.

جدول ۴: نتایج آزمون‌های آماری توصیفی در رابطه با وضعیت موجود عنصر روش تدریس در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی بر اساس عنصر روش تدریس برنامه درسی کنجکاو محور از دیدگاه معلمان

شاخص‌های توصیفی			آزمون‌ها	
انحراف معیار	میانگین	نمونه	شما در آموزش مطالب درسی تا چه میزان...	
۰/۵۶	۲/۹۲	۲۶	از روش حل مسئله استفاده می‌نمایید؟	میزان توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر روش تدریس در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی
۰/۷۹۶	۲/۹۲	۲۶	از روش یادگیری اکتشافی استفاده می‌نمایید؟	
۰/۸۸۴	۲/۶۹	۲۶	از رویکرد کاوشگری استفاده می‌نمایید؟	
۰/۶۷۹	۲/۶۹	۲۶	از رویکرد پیش سازمان دهنده استفاده می‌نمایید؟	
۰/۹۴۵	۲/۵۷	۲۶	از برنامه فلسفه برای کودکان استفاده می‌نمایید؟	
۰/۸۴۴	۳/۰۷	۲۶	از تکنیک‌های پرسشگری (شروع درس با سوالات بحث برانگیز) استفاده می‌نمایید؟	
۰/۷۴۴	۲/۰۷	۲۶	در روش تدریس خود به بازدید و گردش علمی می‌پردازید؟	
۰/۷۰۶	۲/۵۳	۲۶	از روش بازی استفاده می‌نمایید؟	
۰/۵۷۷	۳/۴۲	۲۶	به تفاوت‌های فردی و استعدادها دانش‌آموزان توجه می‌نمایید؟	
۰/۸۶۲	۲/۷۶	۲۶	از روش بارش مغزی استفاده می‌نمایید؟	
۰/۵۸۷	۳/۲۳	۲۶	به دانش‌آموزان آزادی عمل می‌دهید؟	
۰/۴۲۶	۲/۸۱	۲۶	نمره کل توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر روش تدریس در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی	

با توجه به میانگین مولفه‌های مختلف، میزان توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر روش تدریس در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی (۲/۸۱)، پایین‌تر از میانگین معیار است. ضمن آن که از نظر تکنیک‌های پرسشگری (شروع درس با سوالات بحث برانگیز و دادن آزادی عمل، بالاتر از معیار میانگین و از نظر استفاده از روش‌های حل مسئله، یادگیری اکتشافی، کاوشگری، یادگیری اکتشافی، رویکرد پیش سازمان دهنده، بارش مغزی، بازدید

و گردش علمی، بازی و برنامه فلسفه برای کودکان، پایین تر از معیار میانگین می‌باشند.

نتایج بررسی سؤال چهارم پژوهش: «همخوانی عنصر ارزشیابی در برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی با ویژگی‌های عنصر ارزشیابی برنامه‌درسی کنجکاو محور از دیدگاه معلمان به چه میزان است؟»

برای پاسخ به این سؤال از آزمون توصیفی استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول شماره ۵ آمده است.

جدول ۵: نتایج آزمون‌های آماری توصیفی در رابطه با وضعیت موجود عنصر ارزشیابی در برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی بر اساس عنصر ارزشیابی برنامه‌درسی کنجکاو محور از دیدگاه معلمان

شاخص‌های توصیفی		آزمون‌ها	
انحراف معیار	میانگین	نمونه	به‌منظور پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تا چه میزان ...
۰/۶۶۲	۳/۰۳	۲۶	از شیوه‌ارزشیابی در حین فرایند آموزش استفاده می‌نمایید؟
۰/۷۱۱	۳/۱۱	۲۶	از شیوه‌ارزشیابی مبتنی بر مشاهده استفاده می‌نمایید؟
۰/۸۱۶	۳/۱۱	۲۶	از شیوه‌ارزشیابی به شکل گروهی و بر اساس عملکرد دانش‌آموزان استفاده می‌نمایید؟
۰/۸	۲/۸	۲۶	از شیوه‌خودسنجی (خودارزیابی) استفاده می‌نمایید؟
۰/۷۵۲	۲/۶۱	۲۶	از شیوه‌همسال‌سنجی استفاده می‌نمایید؟
۰/۵۲۳	۲/۹۳	۲۶	نمره کل توجه به ویژگی‌های برنامه‌درسی کنجکاو محور در عنصر ارزشیابی در برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی

پایه ششم ابتدایی
در عنصر ارزشیابی در برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی
کنجکاو محور

با توجه به میانگین مولفه‌های مختلف، میزان توجه به ویژگی‌های برنامه‌درسی کنجکاو محور در عنصر ارزشیابی در برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی (۲/۹۳)، پایین تر از میانگین معیار است. ضمن آن که از نظر استفاده از ارزشیابی در حین فرایند آموزش، شیوه‌ارزشیابی مبتنی بر مشاهده و شیوه‌ارزشیابی به شکل گروهی و بر اساس عملکرد دانش‌آموزان، بالاتر از معیار میانگین و از نظر استفاده از شیوه‌همسال‌سنجی و شیوه‌خودسنجی (خودارزیابی)، پایین تر از معیار میانگین می‌باشند.

نتایج بررسی سؤال پنجم پژوهش: «همخوانی عنصر هدف در برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی با ویژگی‌های عنصر هدف برنامه‌درسی کنجکاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان به چه میزان است؟»

برای پاسخ به این سؤال از آزمون تی تک گروهی استفاده شده است. نتایج این آزمون در

جدول شماره ۶ آمده است.

جدول ۶: نتایج آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی در رابطه با وضعیت موجود عنصر هدف در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی بر اساس عنصر هدف برنامه درسی کنجکاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان

آزمون t تک نمونه‌ای		شاخص‌های توصیفی			آزمون‌ها	
سطح معنی‌داری	درجه آزادی	T	انحراف معیار	میانگین	نمونه	فعالیت‌ها و محتوای ارائه شده در کلاس درس باعث می‌شود ...
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۱۰/۸	۰/۸۴۴	۳/۰۹	۲۴۲	تا من به محیط اطراف خود توجه و دقت بیشتری داشته باشم.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۲۱/۵	۰/۶۶۶	۳/۴۲	۲۴۲	تا من خوب گوش دادن را یاد بگیرم.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۱۲/۵	۰/۸۵۷	۳/۱۹	۲۴۲	تا من سؤال پرسیدن را یاد بگیرم.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۸/۲۸	۰/۹۳۱	۲/۹۹	۲۴۲	تا من به انجام دادن آزمایش علاقه‌مند شوم.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۴/۱۲	۱/۰۷	۲/۷۸	۲۴۲	تا من به ماجراجویی علاقه‌مند شوم.
۰/۰۵۲۲	۲۴۱	۰/۶۴۱	۱	۲/۵۴	۲۴۲	تا من از کندوکاو و دست‌کاری اشیاء لذت ببرم.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۱۶	۰/۴۸۹	۳	۲۴۲	نمره کل توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر هدف در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی

میزان توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر هدف در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی

با توجه به مقدار t کل، میزان توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر هدف در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی (۱۶/۰)، تفاوت آماری معنی‌داری بین میانگین آن و میانگین نظری وجود دارد. ضمن آن‌که، مقدار میانگین آن (۳/۰۰) از مقدار میانگین نظری (۲/۵۰) بالاتر است. بنابراین، فرض H_0 تحقیق مبنی بر عدم تفاوت بین دو میانگین رد شده و در مقابل، فرض H_1 تحقیق مبنی بر تفاوت این دو میانگین مورد پذیرش قرار می‌گیرد. در نتیجه می‌توان گفت که از دیدگاه دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی، میزان مطلوبیت توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر هدف در برنامه درسی رسمی این پایه بیشتر از سطح متوسط است.

نتایج بررسی سؤال ششم پژوهش: «همخوانی عنصر محتوا در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی با ویژگی‌های عنصر محتوا برنامه درسی کنجکاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان به چه میزان است؟»

برای پاسخ به این سؤال از آزمون تی تک گروهی استفاده شده است. نتایج این آزمون در

جدول شماره ۷ آمده است.

جدول ۷: نتایج آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی در رابطه با وضعیت موجود عنصر محتوا در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی بر اساس عنصر محتوا برنامه‌دستی کنجاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان

آزمون t تک نمونه‌ای		شاخص‌های توصیفی			آزمون‌ها	
سطح معنی‌داری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	نمونه	مطالبی که در کلاس درس ارائه می‌شود ...
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۱۶/۹	۰/۷۸۸	۳/۳۵	۲۴۲	علاقه‌مند هستم.
۰/۱۸۴	۲۴۱	۱/۳۳	۰/۹۶۵	۲/۵۸	۲۴۲	با محیط بیرون از مدرسه ارتباط دارد.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۱۰/۲	۰/۸۷۷	۳/۰۷	۲۴۲	تازه و متنوع است.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۱۲/۷	۰/۸۴۴	۳/۱۹	۲۴۲	جذاب و شگفت‌آور است.
۰/۰۳۷	۲۴۱	۲/۰۹	۰/۹۸۱	۲/۶۳	۲۴۲	مسئله‌ساز و چالش‌برانگیز است.
۰/۰۲۴	۲۴۱	-۲/۲۷	۰/۹۳۳	۲/۳۶	۲۴۲	کمی پیچیده است.
۰/۰۶	۲۴۱	۱/۸۸	۰/۹۵۳	۲/۶۱	۲۴۲	باهم ارتباط دارند.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	-۱۳/۴	۰/۸۶	۱/۷۵	۲۴۲	خیلی زود فراموش می‌کنم.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۷/۷۳	۰/۳۹۸	۲/۶۹	۲۴۲	نمره کل توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی کنجاو محور در عنصر محتوا در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی

میزان توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی کنجاو محور در عنصر محتوا در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی

با توجه به مقدار t کل، میزان مطلوبیت توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی کنجاو محور در عنصر محتوا در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی (۷/۷۳)، تفاوت آماری معنی‌داری بین میانگین آن و میانگین نظری وجود دارد. ضمن آن‌که، مقدار میانگین آن (۲/۶۹) از مقدار میانگین نظری (۲/۵۰) بالاتر است. بنابراین، فرض H_0 تحقیق مبنی بر عدم تفاوت بین دو میانگین رد شده و در مقابل، فرض H_1 تحقیق مبنی بر تفاوت این دو میانگین موردپذیرش قرار می‌گیرد. در نتیجه می‌توان گفت که از دیدگاه دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی، میزان مطلوبیت توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی کنجاو محور در عنصر محتوا در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی بیشتر از سطح متوسط است.

نتایج بررسی سؤال هفتم پژوهش: «همخوانی عنصر روش تدریس در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی با ویژگی‌های عنصر روش تدریس برنامه‌دستی کنجاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی به چه میزان است؟»

برای پاسخ به این سؤال از آزمون تی تک گروهی استفاده شده است. نتایج این آزمون در

جدول شماره ۸ آمده است.

جدول ۸: نتایج آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی در رابطه با وضعیت موجود عنصر روش تدریس در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی بر اساس عنصر روش تدریس برنامه درسی کنجکاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان

آزمون t تک نمونه‌ای		شاخص‌های توصیفی			آزمون‌ها متغیر	نتیجه
سطح معنی‌داری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین نمونه		
۰/۲۴۶	۲۴۱	-۱/۱۶	۱/۱	۲/۴۱	۲۴۲	معلم، درس را با پرسیدن سؤال شروع می‌کند.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۱۰/۱	۰/۹۷۲	۳/۱۳	۲۴۲	معلم، ما را به انجام تحقیق تشویق می‌نماید.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۶/۹۶	۰/۹۵۹	۲/۹۲	۲۴۲	معلم، ما را به تعامل با محیط خود تشویق می‌نماید.
۰/۰۰۸۵	۲۴۱	-۱/۷۲	۱/۰۴	۲/۳۸	۲۴۲	معلم، ما را به کاوشگری و دست‌کاری اشیاء تشویق می‌نماید.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۴/۰۷	۰/۹۷۸	۲/۷۵	۲۴۲	معلم، درس را با معرفی یک حادثه شگفت‌انگیز شروع می‌کند.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۴/۰۹	۰/۹۷۳	۲/۷۵	۲۴۲	معلم، مطلب جدید را به مطالب قبلی که در ذهن من وجود دارد، ربط می‌دهد.
۰/۰۰۷۹	۲۴۱	-۱/۷۶	۱/۰۹	۲/۳۷	۲۴۲	معلم، درس را با خواندن داستان یا رمان آغاز می‌کند.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۷/۲۱	۰/۹۸۸	۲/۹۵	۲۴۲	معلم در ارائه مطالب درسی، ما را به بحث و گفت‌وگو تشویق می‌کند.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۶/۲۶	۰/۹۷۵	۲/۸۹	۲۴۲	معلم در ارائه مطالب درسی، ما را به حدس زدن تشویق می‌نماید.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	-۶/۷۳	۱/۰۲	۲/۰۵	۲۴۲	معلم، ما را به بازدید و گردش علمی می‌برد.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	-۸/۲۸	۱/۰۳	۱/۹۴	۲۴۲	معلم، ما را به آزمایشگاه می‌برد.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	-۵/۹۳	۱/۰۲	۲/۱	۲۴۲	معلم، درس را با روش بازی برای ما لذت‌بخش می‌کند.
۰/۰۲۵	۲۴۱	-۲/۲۶	۱/۰۵	۲/۳۴	۲۴۲	معلم در کلاس درس به ما آزادی عمل می‌دهد.
۰/۱۸۲	۲۴۱	۱/۳۴	۰/۵۰۱	۲/۵۴	۲۴۲	نمره کل توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور عنصر روش تدریس در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی

پهنا توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر روش تدریس در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی

با توجه به مقدار t کل، میزان مطلوبیت توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر روش تدریس در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی (۱/۳۴)، تفاوت آماری معنی‌داری بین میانگین آن (۲/۵۴) و میانگین نظری (۲/۵۰) وجود ندارد. بنابراین، فرض H_0 تحقیق مبنی بر عدم تفاوت بین دو میانگین تأیید و در مقابل، فرض H_1 تحقیق مبنی بر تفاوت این دو میانگین رد می‌گردد. در نتیجه می‌توان گفت که از دیدگاه دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی، میزان توجه به ویژگی‌های برنامه درسی کنجکاو محور در عنصر روش تدریس در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی در سطح متوسط است.

نتایج بررسی سؤال هشتم پژوهش: «همخوانی عنصر ارزشیابی در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی با ویژگی‌های عنصر ارزشیابی برنامه درسی کنجکاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان پایه

ششم ابتدایی به چه میزان است؟»

برای پاسخ به این سؤال از آزمون تی تک گروهی استفاده شده است. نتایج این آزمون در

جدول شماره ۹ آمده است.

جدول ۹: نتایج آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی در رابطه با وضعیت موجود عنصر ارزشیابی در برنامه‌دستی رسمی

پایه ششم ابتدایی بر اساس عنصر ارزشیابی برنامه‌دستی کنجکاو محور از دیدگاه دانش‌آموزان

آزمون t تک نمونه‌ای		شاخص‌های توصیفی			آزمون‌ها متغیر	میزان توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی کنجکاو محور در عنصر ارزشیابی در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی
سطح معنی‌داری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین		
۰/۰۰۲	۲۴۱	۳/۲	۱/۰۲	۲/۷۱	۲۴۲	معلم از فعالیت‌های گروهی ما ارزشیابی انجام می‌دهد.
۰/۰۱۳	۲۴۱	۲/۵۱	۱/۲۲	۲/۶۹	۲۴۲	معلم برای هر یک از ما پوشه کار تهیه می‌کند.
۰/۱۱۹	۲۴۱	-۱/۵۶	۱/۰۲	۲/۳۹	۲۴۲	معلم حین انجام فعالیت به ما بازخورد می‌دهد.
۰/۰۵۹	۲۴۱	۱/۸۹	۰/۹۸۳	۲/۶۱	۲۴۲	معلم، هنگام انجام دادن آزمایش از ما ارزشیابی می‌کند.
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۶/۱۶	۲/۰۲	۳/۳	۲۴۲	من از فعالیت‌ها و تکالیف کلاسی‌ای که انجام می‌دهم، ارزشیابی می‌کنم (خودارزیابی).
۰/۰۰۰۱	۲۴۱	۵/۵۵	۰/۶۸۷	۲/۷۴	۲۴۲	نمره کل توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی کنجکاو محور در عنصر ارزشیابی در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی

با توجه به مقدار t کل، میزان توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی کنجکاو محور در عنصر ارزشیابی در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی (۵/۵۵)، تفاوت آماری معنی‌داری بین میانگین آن (۲/۷۴) و میانگین نظری (۲/۵۰) وجود دارد. بنابراین، فرض H_0 تحقیق مبنی بر عدم تفاوت بین دو میانگین رد گردیده و در مقابل، فرض H_1 تحقیق مبنی بر تفاوت این دو میانگین مورد پذیرش قرار می‌گیرد. در نتیجه می‌توان گفت که از دیدگاه دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی، میزان توجه به ویژگی‌های برنامه‌دستی کنجکاو محور در عنصر ارزشیابی در برنامه‌دستی رسمی پایه ششم ابتدایی در سطح متوسط است.

بحث و نتیجه‌گیری

اگر پرورش صحیح کنجکاوای از سنین پایین شروع نشود این میل رفته‌رفته پژمرده و بی‌اثر و یا آن‌که از جریان مطلوب و اصلی خود منحرف‌شده به‌صورت‌های ناپسند و فضولی‌های بیهوده

بیرون می‌آید. معلمانی که به حس کنجکاوی کودکان و نوجوانان با دیده‌ی احترام می‌نگرند و در جست‌وجوی کاوشگرانه، آن‌ها را یار و یاورند، زمینه شکوفایی و تکامل را به روی آنان می‌گشایند. اما معلمانی که خواسته یا ناخواسته در مقابل ارضای حس کنجکاوی کودکان و نوجوانان با پاسخ‌های نامناسب به سرکوب حس کنجکاویشان بپردازند، رشد و شکوفایی استعدادهای آن‌ها را سرکوب می‌کنند.

لذا اگر در محیط خانواده، پدر و مادر حس کنجکاوی کودکان را خاموش نکنند و در کشف حقایق آن‌ها را راهنمایی کنند، مسلماً استعداد ذاتی کودک روی اصول صحیح پرورش خواهد یافت و به این وسیله، پایه و اساس تعلیم و تربیت در مدارس استوار می‌گردد. همچنین در مدارس، محیط مدرسه و مواد درسی باید متناسب با ظرفیت فکری دانش‌آموز باشد. معلمان بهتر است فضایی آرام و حمایت‌کننده برای دانش‌آموزان تدارک ببینند و به‌جای سرزنش کردن دانش‌آموزان، با رفتار مهرآمیز، فرصت‌های مناسب در اختیار دانش‌آموزان قرار دهند تا آزمایش‌ها و دستاوردهای پژوهشی خود را ارائه کنند.

نتایج بررسی وضعیت موجود برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی نشان می‌دهد که در کشور، معلمان که اجراکننده‌ی برنامه‌های درسی هستند هرکدام دارای الگوهای تدریس خاص خود هستند و از روش‌های تدریس مختلف در کلاس‌ها استفاده می‌شود. برنامه درسی اجراشده در کلاس با نواقص و کمبودهایی مواجه است. این امر حاکی از این است که مسئولین تعلیم و تربیت باید بیشتر به آموزش توجه نمایند و تجهیزات و امکانات بیشتری برای فعال کردن و پژوهش محور نمودن دانش‌آموزان فراهم نمایند. چراکه معلمان هرچه هم تلاش نمایند تا فضا و امکانات و محتوای کتاب‌های درسی و سیستم آموزش و پرورش برای کنجکاوی نمودن و پرسشگری آماده نباشد، در این امر به موفقیت کامل نمی‌رسند.

این‌که معلمان قدرت استدلال و تجزیه و تحلیل را تقویت نمی‌کنند شاید به این دلیل است که آن‌ها معلومات و اطلاعات کافی را ندارند و از این‌که دانش‌آموزان به دنبال علت مسائل باشند می‌ترسند. شاید هم محتوای کتاب‌های درسی به‌گونه‌ای نیست که دانش‌آموزان را به کشف علت وقوع یک مسئله علاقه‌مند نماید.

فرمهبینی فراهانی و همکاران (۱۳۸۷) نیز در پژوهش خود که به مقایسه اهداف آموزش فلسفه به کودکان در کشورهای مختلف پرداختند به این نکته تأکید داشتند که ما می‌توانیم بچه‌ها را در سطح خودشان کنجکاو و پرسشگر بار بیاوریم و سعی کنیم تا آن‌ها یاد بگیرند که با دلیل حرف

بزنند و با دلیل بپذیرند. لیپمن معتقد است که تفکر باید محور تعلیم و تربیت قرار گیرد. او معتقد است استفاده از فلسفه برای به کار انداختن ذهن شاگرد است. ارائه‌ی درس در کلاس باید از سوی دانش‌آموز باشد و معلم فقط نقش هدایت‌کننده داشته باشد. آن‌ها در پژوهش خود نیز به این نتیجه رسیدند که پرورش روحیه‌ی پرسشگری و کاوشگری، پرورش تفکر و قدرت استدلال در کشورهای انگلستان، آمریکا، استرالیا، فرانسه و دانمارک از اهمیت زیادی برخوردار است. ولی در کشور ما با وجود این که در دین اسلام به این موارد اشاره شده است، اما مسئولان و متخصصان تعلیم و تربیت به این موضوع توجه چندانی نداشته‌اند و این با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد.

نظرات معلمان و دانش‌آموزان نشان‌دهنده‌ی این است که از یک‌سو بهتر است حجم کتاب‌های درسی کم شود و از سوی دیگر شرایط لازم برای ارتباط دانش‌آموزان با محیط بیرون فراهم شود و به مدارس از لحاظ امکانات آزمایشگاهی توجه شود تا پرسشگری و کنجاوی دانش‌آموزان تقویت شود.

رضایی و همکاران (۱۳۸۷) نیز در پژوهش خود به اهمیت چالش‌برانگیز بودن محتوا تأکید داشتند و بیان کردند که اگر معلمان خواهان دانش‌آموزانی پژوهشگر و اهل مطالعه هستند باید تکالیف چالش‌برانگیز ارائه دهند. چنین تکالیفی انگیزش درونی دانش‌آموزان را ترغیب می‌کند و آن‌ها برای پاسخ‌دهی به این پرسش‌های چالش‌برانگیز به مطالعه و پژوهش علاقه‌مند می‌شوند. با توجه به این که منبع انگیزه‌ی درونی، کنجاوی است و از سوی دیگر تکالیف چالش‌برانگیز باعث افزایش انگیزه‌ی درونی می‌شود، بنابراین محتوای مسئله‌ساز و چالش‌برانگیز باعث افزایش کنجاوی دانش‌آموزان می‌شود. مطالعات ماو^۱ (به نقل از آرنون، ۲۰۰۳) نیز در یک تعریف عملیاتی از کنجاوی نشان داد که کنجاوی هنگامی توسط دانش‌آموز ابتدایی نشان داده می‌شود که او:

- ▀ نسبت به عناصر جدید، عجیب، نامتجانس یا مبهم در محیطش با حرکت به سمت آن‌ها و بررسی و دستکاری‌شان، واکنش مثبت نشان دادند.
- ▀ به صورت یک نیاز یا میلی که بیشتر در مورد خودش و محیط‌اش بدانند، ابراز کند.
- ▀ محیط اطراف‌شان را با جست و جوی تجربیات جدید مورد کاوش قرار دهند.

در بررسی و کشف تحریک‌ها به منظور دانستن بیشتر در مورد آن‌ها اصرار کند.

رضایی و سیف (۱۳۸۵) نیز در پژوهش خود به این نکته اشاره داشتند که شیوه‌های خودسنجی و هم‌سال‌سنجی در کلاس‌های درس متداول نیست و غالباً نادیده گرفته شده است که این یافته همسو با نتایج پژوهش حاضر است.

دانش‌آموزان با شیوه‌های خودسنجی و هم‌سال‌سنجی، یاد می‌گیرند که چگونه بر یادگیری خود و دیگران نظارت کنند و آن را کنترل و مدیریت نمایند. از این رو دانش‌آموزان با به‌کارگیری این روش‌ها، علاوه بر پیشرفت تحصیلی از دانش‌فراشناختی بالاتری برخوردار می‌شوند. رضایی (۱۳۸۸) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسید که در نظام آموزشی ایران ارزشیابی به صورت آزمون و به شکل متمرکز صورت می‌گیرد. اما با استفاده از ارزشیابی واقعی که طی سال‌های اخیر توجه صاحب‌نظران عرصه برنامه‌ریزی درسی را به خود جلب کرده است، می‌توان این فاصله را تا حدودی از میان برداشت و از سویی به نظام ارزشیابی و نتایج حاصل از آن اعتبار بیشتری بخشید.

با توجه به نتایج می‌توان گفت که شاید یکی از دلایلی که دانش‌آموزان به کندوکاو و دست‌کاری اشیاء علاقه‌مند نیستند، این است که در مدارس شرایط برای رفتن به گردش و بازدید علمی وجود ندارد تا دانش‌آموزان از طریق محیط مدرسه به‌طور مستقیم به کاوش و کندوکاو بپردازند.

شریفان و شریفان (۱۳۸۷) نیز همسو با نتایج پژوهش حاضر بر این نکته تأکید داشتند که اگر به دانش‌آموزان وسایلی برای دست‌کاری و آزمایش دهیم، سؤال‌های جست‌وجوگرانه بیشتری مطرح می‌کنند تا زمانی که فقط وسایل یا پدیده‌ها را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم.

علت این که مطالب توسط دانش‌آموزان زود فراموش می‌شوند احتمالاً به خاطر حجم زیاد مطالب آموزشی است، چراکه مطالب درسی اغلب نظری و نیازمند حافظه قوی است و این نشان‌دهنده سیستم آموزشی انفعالی است یا این که معلمان مطالب را به صورت عمیق و معنی‌دار به دانش‌آموزان آموزش نمی‌دهند.

اگر حجم کتاب‌های درسی کمتر شود و بیشتر به یادگیری عمیق توجه شود و دانش‌آموزان مطالب درسی را به صورت کاربردی در محیط واقعی یاد بگیرند، هم به یادگیری علاقه‌مندتر می‌شوند و هم مطالب را فراموش نمی‌کنند.

صوفی (۱۳۹۰) نیز در پژوهش خود به این نکته اشاره نمود که برنامه‌های درسی که مطالب را به صورت فرمایشی ارائه می‌دهند و همه‌چیز را به صورت آماده در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهند، روحیه کنجاوی و شوق به یادگیری را در یادگیرندگان از بین می‌برد و آنان را به افرادی منفعل و پذیرنده تبدیل می‌کند که بر نتایج پژوهش حاضر تأکید دارد.

نتایج پژوهش کاظمی و جعفری (۱۳۸۷) نیز نشان داد با کاهش میزان فعالیت دانش‌آموزان در جریان تدریس، خلاقیت آن‌ها رشد نمی‌کند یا از آن کاسته می‌شود. همچنین با ایجاد فضای رعب و وحشت در کلاس، دانش‌آموزان سعی می‌کنند آنچه مورد نظر معلم است را انجام دهند و از هرگونه نوآوری دوری کنند، در نتیجه خلاقیت آن‌ها کاهش می‌یابد.

نتایج این پژوهش با یافته‌های بدریان و رستگار (۱۳۸۵) مبنی بر این که در برنامه‌دستی دوره ابتدایی ایران، در مقایسه با کشورهای سنگاپور، ژاپن، انگلستان، استرالیا و ایالات متحده، به درک مفاهیم علمی، طراحی و به‌کارگیری آزمایش‌ها توجه کمتری شده است، همخوانی دارد.

رضایی و همکاران (۱۳۸۷) نیز بر همین مطلب تأکید داشتند که معلمانی که به نظرات دانش‌آموزان اهمیت می‌دهند و اشتباهات دانش‌آموزان را با صبوری گوشزد می‌کنند و به نیازهای آنان توجه دارند، طبعاً راه را برای کنجاوی و توجه دانش‌آموزان به محیط پیرامون خود هموار می‌سازند و متغیرهای آموزشی علاقه‌مندی دانش‌آموزان نسبت به فعالیت‌های پژوهشی را افزایش می‌دهد. برخی از این متغیرها عبارت‌اند از: تمرکز مقدماتی (جلب توجه دانش‌آموزان)، شخصی کردن (پیوند محتوای درس با زندگی واقعی)، درگیر کردن، تقویت و ارائه بازخورد.

پربرخ و میرحسینی (۱۳۸۵) نیز به این همین مطلب اشاره دارند که در طرح ارزشیابی توصیفی، مجموعه‌ای از روش‌ها برای ارزیابی دانش‌آموز به کار می‌رود. این روش‌ها متشکل از پرسیدن، بازخورد توصیفی، خودسنجی و همسال‌سنجی، پوشه کار، ثبت مشاهدات و تکالیف درسی است. بنابراین روند تدریس و آموزش و روش‌های فوق، کنجاوی دانش‌آموزان را تقویت می‌کند.

نتایج نهایی این پژوهش در پرتو تجزیه و تحلیل سؤالات جزئی پژوهش حاکی از این است که برنامه‌دستی ارائه‌شده توسط پژوهشگر در پایه ششم ابتدایی با وجود کم و کاستی‌هایی در حال اجرا است. از دیدگاه معلمان پایه ششم ابتدایی، در مدارس به تقویت مهارت استدلال، مهارت مسئله و چالش‌برانگیز بودن محتوای مطالب درسی، استفاده از بازدید و گردش علمی و شیوه همسال‌سنجی در ارزشیابی کمترین توجه می‌شود و از دیدگاه دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی، در

مدارس به کندوکاو و دست‌کاری اشیاء، پیچیدگی لازم مطالب درسی، رفتن به آزمایشگاه، بازدید و گردش علمی و دادن بازخورد به آن‌ها در حین انجام فعالیت کمترین توجه می‌شود. با توجه به مشاهدات پژوهشگر و مصاحبه با معلمان در هنگام توزیع پرسشنامه می‌توان گفت اکثر مدارس فاقد محیط آزمایشگاه بوده و به دلیل کمبود امکانات و ناقص بودن شرایط آموزش، امکان استفاده از بازدید و گردش علمی وجود نداشته است. با این وجود برخی از معلمان با تکیه بر تجربیات خود از روش‌های ابتکاری خود برای آموزش و دادن انگیزه به دانش‌آموزان استفاده می‌کردند.

نتایج همچنین نشان داد که معلمان پایه ششم ابتدایی در آموزش مطالب درسی به دانش-آموزان از روش‌ها و رویکردهای؛ یادگیری اکتشافی، کاوشگری، پیش‌سازمان دهنده، بازی و بارش مغزی در سطح متوسط استفاده می‌نمایند. اگرچه معلمان از روش‌های نوین تدریس استفاده می‌نمودند ولی با نظریه‌های یادگیری آشنایی نداشتند حتی در طی مراحل اجرا، معلمان از پژوهشگر می‌خواستند که به آن‌ها کتاب‌هایی در زمینه روش تدریس و الگوهای تدریس معرفی نماید. این موضوع نشان می‌دهد که احتمالاً در کلاس‌های ضمن خدمت به موضوع روش تدریس توجه چندانی نشده است، چراکه معلمان بسیار علاقه‌مند به شناخت روش‌های تدریس و مراحل اجرای آن‌ها بودند. به همین دلیل در پرسشنامه معلمان جهت آشنایی با روش‌های تدریس قبل از سؤالات عنصر روش تدریس، توضیحاتی درباره انواع روش تدریس‌های فعال در چارچوب پیشنهادی مطرح شده است.

با توجه به مشاهدات پژوهشگر، تمامی کلاس‌ها مجهز به ویدئو پروژکتور بودند تا معلمان برای تدریس کتاب تفکر و پژوهش در پایه ششم از آن استفاده کنند. این نشان می‌دهد که به آموزش همراه با فناوری توجه زیادی شده است. نظام آموزشی با توجه به سند تحول بنیادین خواستار علاقه‌مند نمودن دانش‌آموزان به پژوهش و کنجکاو نمودن آن‌هاست. همان‌طور که کتاب تفکر و پژوهش پایه ششم نمونه خوبی از اجرای برنامه فلسفه برای کودکان در کشور ماست چراکه معلم با ارائه داستان از دانش‌آموزان می‌خواهد به سؤالات آن داستان با تفکر جواب دهند. البته بهتر بود در این کتاب برای افزایش کنجکاو و پرسشگری از دانش‌آموزان خواسته می‌شد بعد از پایان داستان، خود آن‌ها سؤالاتی درباره موضوع داستان بیان کنند.

در مجموع با توجه به نتایج می‌توان گفت که از دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان میزان همخوانی برنامه درسی کنجکاو محور با برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی به لحاظ مطلوبیت

بیشتر از سطح متوسط است. این نتیجه نشان‌دهنده این است که برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی درصدد پرورش کنجاوی دانش‌آموزان است و کتاب تفکر و پژوهش به خاطر نوع محتوا و نوع ارائه توانسته است در این مهم تا حدی موفق باشد. از آن جا که محتوای کتاب‌های درسی توسط مؤلفان تألیف می‌شود، به نظر می‌رسد مؤلفان کتابی همچون تفکر و پژوهش نسبت به پرورش حس کنجاوی دانش‌آموزان در تألیف کتاب تأکید داشته‌اند. بنابراین اگر از یک سو محیط مدرسه و فضای کلاس از تازگی و شگفتی لازم برخوردار باشد و از طرف دیگر روش تدریس و ارزشیابی معلم نیز پیچیدگی لازم را داشته باشد و همچنین حجم کتاب‌های درسی کمتر شده و بیشتر به سوی یادگیری عمیق و در ارتباط با دنیای واقعی پیش برود، می‌تواند حس کنجاوی دانش‌آموزان را برانگیزاند و آن‌ها را خلاق و نوآور بار آورد.

بنابراین با توجه به مطالب می‌توان دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان را درباره وضعیت برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی با توجه به برنامه‌درسی کنجاو محور به صورت جدول ۱۰ خلاصه نمود:

جدول ۱۰: مقایسه دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان درباره ی برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی

عناصر برنامه‌درسی مبتنی بر کنجاوی/ میزان توجه به عناصر برنامه‌درسی		کمترین میزان توجه به عنصر مربوطه از دیدگاه معلمان		بیشترین میزان توجه به عنصر مربوطه از دیدگاه دانش‌آموزان	
هدف	تقویت قدرت استدلال دانش‌آموزان	لذت بردن از کندوکاو و دست‌کاری اشیاء	تقویت مهارت خوب گوش دادن	تقویت مهارت خوب گوش دادن	تقویت مهارت خوب گوش دادن
محتوا	مهارت مسئله و چالش‌برانگیز بودن	فراموش نمودن سریع مطالب	علاقه‌مندی دانش‌آموزان	تازه و متنوع بودن	علاقه‌مندی دانش‌آموزان
روش تدریس	استفاده از بازدید و گردش علمی	رفتن به آزمایشگاه	تشویق دانش‌آموزان به انجام تحقیق	توجه به تفاوت‌های فردی و استعداد‌های دانش‌آموزان	تشویق دانش‌آموزان به انجام تحقیق
ارزشیابی	استفاده از همسال سنجی	دادن بازخورد به دانش‌آموزان حین انجام فعالیت	خودارزشیابی دانش‌آموزان از فعالیت‌ها و تکالیف کلاسی	ارزشیابی به شکل گروهی	خودارزشیابی دانش‌آموزان از فعالیت‌ها و تکالیف کلاسی

پیشنهادهای اجرایی

با توجه به نتیجه به‌دست‌آمده از عنصر هدف در برنامه‌درسی رسمی پایه ششم ابتدایی که پایین بودن میزان «تقویت قدرت استدلال دانش‌آموزان» را نشان داد، بهتر است معلمان از

روش‌های تدریس فعال استفاده نمایند تا به دانش‌آموزان یاد دهند که پاسخ‌های خود را با دلیل ارائه نمایند. بدین منظور و با استناد به صحبت معلمان مبنی بر آشنایی نداشتن آن‌ها با روش‌های تدریس و دانش‌آموزان مبنی بر استفاده نکردن معلمان از روش تدریس بازی، آموزش‌های ضمن خدمت و کارگاه‌های آموزشی درباره روش‌های نوین تدریس و انواع الگوهای تدریس می‌تواند مفید باشد. از سوی دیگر، معلمان بهتر است دانش‌آموزان را به مطالعه و خواندن کتاب داستان و رمان ترغیب و تشویق نمایند تا حس کنجکاوی آن‌ها تقویت شود.

با توجه به این‌که بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، میزان مطلوبیت ویژگی «چالش‌برانگیز بودن محتوا» از دیدگاه معلمان نسبت به سایر ویژگی‌های محتوا پایین‌تر بود، بهتر است معلمان به دانش‌آموزان تکالیف چالش‌برانگیز البته درحدی که دانش‌آموز با تلاش بتواند در انجام آن تکالیف موفق شود، عرضه نمایند چرا که دانش‌آموزان تنها وقتی انگیزه خواهند داشت که تکالیف مورد ارائه، مقداری چالش در خود داشته باشد.

با توجه به این‌که بر اساس نتایج به دست آمده، میزان مطلوبیت «بردن دانش‌آموزان به آزمایشگاه و بازدید و گردش علمی» در عنصر روش تدریس پایین‌تر از سایر ویژگی‌های عنصر روش تدریس بود، لازم است مدارس متناسب با محتوای کتاب‌های درسی به آزمایشگاه مجهز شوند و بر تجربیات عینی و آزمایشی تأکید شود و نحوه چیدمان آزمایشگاه دارای تازگی و شگفتی برای دانش‌آموزان باشد. همچنین مدارس شرایط و امکانات لازم جهت گردش علمی را فراهم نمایند.

بر اساس نظرخواهی دانش‌آموزان درباره عنصر هدف در برنامه درسی رسمی پایه ششم ابتدایی، کمترین میزان مربوط به «لذت بردن دانش‌آموزان از کندوکاو و دست‌کاری اشیاء» بود که بهتر است محیط جغرافیایی مدارس به‌گونه‌ای باشد که شرایط برای آموزش با استفاده از اشیاء و وسایل قابل لمس فراهم شود و برای دانش‌آموزان تازگی و شگفتی داشته باشد.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از نظرخواهی دانش‌آموزان در مورد عنصر محتوا، کمترین میزان توجه مربوط به ویژگی «زود فراموش کردن مطالب درسی توسط آن‌ها» بود که بدین منظور بهتر است حجم کتاب‌های درسی کمتر شود و بیشتر به یادگیری عمیق و معنی‌دار

اهمیت داده شود و ساخت دانش بر اساس پرورش روحیه‌ی کنجاوی و مهارت‌های پژوهشی صورت گیرد. جلد کتاب‌های درسی و تصاویر آن‌ها می‌تواند باعث برانگیختن کنجاوی دانش‌آموزان شود.

بر اساس نتیجه به‌دست‌آمده از نظرخواهی دانش‌آموزان درباره عنصر ارزشیابی، کمترین میزان مطلوبیت مربوط به «ویژگی دادن بازخورد توسط معلم در حین انجام فعالیت» بود که در زمینه بازخورد دادن، بهتر است به معلمان آموزش مناسب داده شود و بازخوردها به گونه‌ای باشد که دانش‌آموزان با پیچیدگی جدید مواجه شوند.

منابع

- بدریان، عابد و رستگار، طاهره (۱۳۸۵). «مطالعه تطبیقی استانداردهای آموزش علوم دوره ی آموزش عمومی ایران و کشورهای موفق در آزمون». چکیده مقالات ششمین همایش انجمن مطالعات درسی ایران دانشگاه شیراز، ۹۷-۱۱۷.
- پریرخ، مهری و میر حسینی، ناهید (۱۳۸۵). «جایگاه کتابخانه‌های مدارس در پشتیبانی از طرح ارزشیابی توصیفی نظام آموزش ابتدایی». مجموعه مقالات همایش نوآوری در برنامه‌های درسی دوره ابتدایی، ۲۲۱ - ۱۸۷.
- پورشافی، هادی (۱۳۸۶). «یادگیری مداوم: راهبرد پایدار آموزش و پرورش». مجله پژوهشگران، شماره ۱۲ و ۱۳، ۷.
- جعفری، زهره (۱۳۹۱). بررسی تاثیر آموزش فلسفه به کودکان بر پرورش روحیه پژوهشگری دانش‌آموزان دوره پیش دبستانی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء (س).
- جعفری، فاطمه و لیاقت دار، سید محمد جواد (۱۳۹۲). «روحیه پرسشگری عوامل و زمینه‌های تحقق آن». مجله رشد تکنولوژی آموزشی، ۱، ۱۷-۱۴.
- حسینی، سید محمد حسن و مطور، معصومه (۱۳۹۲). «طراحی، تدوین و اعتبارسنجی الگوی راهنمای یادگیری مشارکتی برای برنامه‌درسی (فارسی بخوانیم و بنویسیم) دوره ابتدایی». فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، سال دوازدهم، شماره ۴۶، ۵۰-۹.
- حوریزاد، بهمن (۱۳۹۱). غنی‌سازی فرهنگ آموزش و یادگیری، تهران: سایه سخن.
- راغب، حجت اله (۱۳۹۱). «اثر بخشی راهبردهای یادگیری بر کنجکاوی و علاقه در دانش‌آموزان پیش دبستانی کم توان ذهنی». فصلنامه ایرانی کودکان استثنایی، شماره ۲، ۶۷-۵۵.
- رضایی، اکبر (۱۳۹۰). «رابطه باورهای معرفت‌شناختی و تصورات دانشجویان از یادگیری با رویکردهای سطحی و عمقی یادگیری». فصلنامه تازه‌های علوم شناختی، شماره ۱، ۱۴-۱.
- رضایی، اکبر و سیف، علی اکبر (۱۳۸۵). «تأثیر ارزشیابی توصیفی بر ویژگی‌های شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی دانش‌آموزان». فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، سال پنجم، شماره ۱۸، ۴۰-۱۱.
- رضایی، اکبر؛ قدم پور، عزت الله، و پاشا شریفی، حسن (۱۳۸۷). «الگویی برای ایجاد علاقه و انگیزه

- به مطالعه و پژوهش: بررسی اثربخشی آن در دانش‌آموزان دوره ی راهنمایی». مجله نوآوری‌های آموزشی، سال هفتم، شماره ۲۵، ۱۸۶-۱۵۱.
- رضانی، معصومه (۱۳۸۸). بررسی مقایسه‌ای برنامه‌دستی فلسفه در پایه سوم دبیرستان و پیش‌دانشگاهی ایران با برنامه‌دستی فلسفه برای کودکان (P4C) در پایه ۱۱ و ۱۲. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش، دانشگاه الزهراء(س).
- ساعی ارسبی، ایرج (۱۳۸۹). آموزش مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی. تهران: بهمن درنا.
- سالار، مریم (۱۳۹۲). جایگاه رویکرد پژوهشگری در برنامه‌دستی جدید (۹۲-۱۳۹۱) علوم دوره ابتدایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء(س).
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۹). روانشناسی پرورشی نوین، روانشناسی یادگیری و آموزش. تهران: نشر دوران.
- شریفان، احمد و شریفان، امین (۱۳۸۷). آموزش مهارت‌های پژوهش. چاپ اول، تهران: زرباف اصل.
- شمشیری، بابک (۱۳۸۶). «تبیین عناصر بنیادی پرورش تفکر». فصلنامه اندیشه‌های نوین تربیتی، شماره ۳ و ۴، ۶۰-۴۱.
- صمدی، پروین (۱۳۹۲). «بررسی مقایسه‌ای نگرش خانواده و معلمان به کنجاوی کودکان پیش‌دبستان». مطالعات روانشناختی، ۳، ۷۷-۵۳.
- صمدی، پروین و مهماندوست قمصری، زهرا (۱۳۹۰). «رویکرد پژوهش محور در کتاب‌های سال اول دوره متوسطه و مقایسه آن با اهداف آموزشی کتب موردنظر». فصلنامه مطالعات برنامه‌دستی، ۲۰، ۸۰-۱۱۵.
- صوفی، فاطمه (۱۳۹۰). تحلیل محتوای کتب علوم تجربی دوره راهنمایی تحصیلی براساس مؤلفه‌های پژوهش محوری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه الزهراء(س).
- علی پور، علیرضا (۱۳۸۹). «راه‌های تقویت تفکر و کنجاوی در دانش‌آموزان». مجله شادکامی و موفقیت، شماره ۸۲، ۲۱-۲۰.
- فرمهبینی فراهانی، محسن؛ میرزامحمدی، محمد حسن، و خارستانی، اسماعیل (۱۳۸۷). «تبیین تطبیقی اهداف آموزش فلسفه به کودکان در کشورهای مختلف». فصلنامه حکمت و فلسفه، سال چهارم، شماره ۴، ۷۰-۴۵.

- کاظمی، یحیی و جعفری، نرگس (۱۳۸۷). «بازدارنده‌های خلاقیت دانش آموزان: فعالیتها و ویژگی های معلم»، فصلنامه اندیشه‌های نوین تربیتی. شماره ۱ و ۲، ۱۹۲-۱۷۷.
- محمد زاده، سکینه (۱۳۹۰). بررسی رابطه شیوه‌های فرزند پروری با خلاقیت، کنجکاوی، عزت نفس دانش‌آموزان سوم دبیرستان شهرستان ماکو، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- موسوی، ستاره؛ شریف، مصطفی و رجایی پور، سعید (۱۳۹۰). «تحلیل وضعیت پذیرش نوآوری برنامه درسی از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه اصفهان». فصلنامه رویکردهای نوین آموزشی، سال ششم، شماره ۲، ۱۳۹-۱۱۷.
- مومنی مهموئی، حسین و کرمی، مرتضی (۱۳۸۶). «ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر ساخت و سازگرایی راهبردی نوین در ارزشیابی برنامه درسی در دوره ابتدایی». فصلنامه پژوهش های تربیتی، شماره ۱۰، ۱۸۸-۱۶۱.

ب. انگلیسی

- Arnone, Marilyn P. (2003). "Using Instructional Design Strategies to Foster Curiosity". *Eric Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY*.
- Alkiyumi, Mohammed Talib (2009). "Instructional strategies of intrinsic motivation and curiosity for developing creative thinking". *International Conference on Thinking*.
- Binson, Bussakorn (2009). "Curiosity-based learning (CBL) program". *US-China Education Review*, No.12. pp.13- 22.
- Isogai, Hirohisa & Shimo, Naoki & Horio, Keiichi & Tamukoh, Hakaru & Sonoh, Satoshi & Yamakawa, Takeshi (2007). "Autonomous decision with curiosity and dynamic goal setting". *International Congress Series*, 60-63.
- Jirout, Jamie & Klahr, David (2011). "Childrens question asking and curiosity: A training study". *SREE Fall 2011 Conference Abstract Template*, 1-10.
- Lai-fong, Cheng Alison (2012). "The impact of curiosity and external regulation on intrinsic motivation: An empirical study in hong kong education". *Psychology Research*, May 2012, Vol. 2, No. 5, 295-307.
- Litman, Jordan A (2008). "Interest and deprivation factors of epistemic curiosity". *Personality and Individual Differences*, 1585- 1595.
- Reio, Jr, Thomas G & Callahan, Jamie L (2004). "Affect, Curiosity, and Socialization related Learning: A Path Analysis of Antecedents to Job Performance". *Journal of Business and Psychology*, vol. 19, No, 3- 22.
- Zelick, P. R (2007). *"Issues in the psychology of motivation"*. New York: Nova Science Publishers.

Investigating the Correspondence between The Official Curriculum for The Sixth-Grade Elementary School and The Curiosity-Based Curriculum

Parvin Samadi¹
Mitra Galavi²

Abstract

Curiosity is a form of increased interest, that can lead to exploration. Nowadays nurturing the curiosity of learners is a challenge, facing education professionals. The purpose of this descriptive-survey research was to investigate the extent to which the official curriculum for the sixth-grade elementary schools is compatible with the curiosity-based curriculum, so far as the teachers' and students' perspectives are concerned. Participants in the study were 26 teachers and 242 male and female sixth grade students, who were correspondingly selected using consensus and stratified random sampling techniques based on Cochran formula. To explore the compatibility of the official curriculum with the curiosity-based curriculum, a researcher-made questionnaire was designed by converting the elements in the curriculum-based curiosity to items. The questionnaire was then distributed among the participants. Data was analyzed using descriptive and inferential statistics. The results of the study revealed that so far as the teachers' and students' viewpoints are concerned, the formal curriculum enjoys a compatibility of more than average level with the curiosity-based curriculum. Thereupon, based on the findings of the study, it can be argued that the purpose of the sixth-grade curriculum is to increase students' curiosity and desire to do more research. In other words, by strengthening the spirit of curiosity, the new educational system appears to have been partly able to overcome the defects of the previous system, which is still active in high schools.

Keywords: Curiosity, Curiosity-Based Curriculum, Sixth Grade Elementary

¹ Associate Professor, Alzahra University

² M.A. of Curriculum Development, Alzahra University